

"ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI" DARSLIKLARIDA SUHBAT METODLARIDAN FOYDALANISH

Ibragimova Marjona Nodir qizi

Samarqand davlat universiteti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim

Onatili o'qitish metodikasi fani

945306644

Annatsiya: Ushbu maqolada "Ona tili va o'qish savodxonligi" darsliklarida suhbat metodlaridan foydalanish, akademik suhbatlar, Mariya Montessorining til tajribasiga yondashuvi haqida ma'lumotlar berildi.

Kalit so'zlar: Ona tili, ZPD, Til, LEA, fikrlash, maqsad.

"Ona tili va savodxonligi" darsliklarida o'quvchilar o'rtasida tilni rivojlantirish va savodxonlik ko'nikmalarini shakllantirish uchun turli suhbat usullari taklif etiladi. Ushbu suhbat metodlari o'qituvchilarning o'quvchilarni kognitiv qobiliyatlarini mustahkamlovchi, og'zaki va yozma muloqot ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mazmunli suhbatlarga jalb etishga yordam berish uchun mo'ljallangan.

Proksimal rivojlanish zonasi (ZPD)

"Ona tili va savodxonligi" darsliklarida qo'llaniladigan suhbat usullaridan biri Vygotskiyning ZPD. Vygotskiyning ZPD bolalar hali o'zlashtirgan emas, balki yanada bilimdon kattalar yoki tengdoshi yordamida bajarishi mumkin bo'lgan ko'nikma va qobiliyatlarni anglatadi. O'qituvchilar ZPDdan foydalanib, o'quvchilarning o'quv qobiliyatlarini haddan tashqari ko'p bo'lmasdan barbod qiladigan tadbirlarni yaratishlari mumkin.

Mariya Montessorining til tajribasiga yondashuvi

"Ona tili va savodxonligi" darsliklarida qo'llaniladigan yana bir suhbat usuli Mariya Montessori tomonidan ishlab chiqilgan Til tajribasi yondashuvi (LEA). Ushbu usul suhbatdan foydalanib, bolalarga yozma va o'qish faoliyati bilan shug'ullanishga yordam berdi. O'qituvchilar ushbu yondashuvdan foydalanib, o'quvchilarni ko'rgan yoki boshdan kechirganlari haqida yozayotganda, o'qiyotganda va suhbatlashayotganda o'z tajribalari haqida gapirishga undashlari mumkin. "Ona tili va savodxonligi" darsliklarida qo'llaniladigan yana bir suhbat usuli. O'quvchilarning til rivojlanishini qo'llab-quvvatlovchi suhbat metodidir. O'qituvchilar suhbatga yo'l ko'rsatishga yordam beradigan so'rovlar va savollar berishadi, bu esa fikr va g'oyalarning ifodalanishiga olib keladi. O'quvchilarni ona tilidan foydalanish va rivojlanayotgan til haqida chuqur o'ylashga undaydi.

Akademik suhbatlar

Akademik suhbatlar, suhbat usuli sifatida, fikrlash va kognitiv ko'nikmalarni oshirish uchun ishlatiladi. O'quvchilarni ijtimoiy va intellektual qat'iy suhbatlarga jalb etishga undaydi, tanqidiy fikrlash, ishontirish va tushuntirish ishlarida o'z mahoratini mustahkamlashga olib keladi. O'qituvchilar talabalar o'rtasida akademik munozaralarni rag'batlantiradilar, o'quvchilarga o'quv mavzulari bo'yicha tengdoshlari bilan muloqot ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradilar.

Ma'lumki, Ona tili va o'qish savodxonligi fanini o'qitishda asosiy e'tibor o'quvchida tilga doir to'rt ko'nikma: o'qib tushunish, tinglab tushunish, nutq so'zlash va yozish hamda grammatik savodxonlikni shakllantirishga qaratiladi. Ta'lim jarayonida o'quvchilar voqea-hodisalarni kuzatish, anglash, qiyoslash, analiz va sintez qilishga o'rgatish orqali ijodiy va tanqidiy tafakkurini, fikrlash doirasini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ona tili va o'qish savodxonligi fani ushbu maqsadlarni amalga oshirishga xizmat qiladi. Bu o'rinda ona tili va o'qish savodxonligi ta'limiga o'quv fani emas, balki, butun ta'lim tizimini uyushtiruvchi ta'lim jarayoni sifatida qaraladi. Shu bois ham, darsni tashkil qilishda unga integratsion va innovatsion yondashish davr talabi bo'lib qolmoqda. Zero, boshlang'ich sinf o'qituvchilari zamonaviy pedagogik texnologiyaning mazmunini, mohiyatini, ularni darsga qanday tadbiq etish usullarini puxta bilmog'i darkor. Quyida 2-sinf ona tili va o'qish savodxonligi darsligidagi "Samarqand - tarix beshigi" mavzusi asosida ko'rib chiqamiz: Darsning mavzusi: Samarqand - tarix beshigi. Darsning maqsadi: Ta'limiy: Matn mazmuni va g'oyasini aniqlash, narsa nomlarini ajrata olish, yo'riqnoma va ko'rsatmalarni tushunish, so'z oxirida kelib, og'zaki nutqda tushib qoladigan undoshlar imlosi bilan ishlash; Og'zaki nutq 1: suhbat jarayonida ikkinchi sinf darajasiga mos mavzular yuzasidan adabiy talaffuz qoidalariga rioya qilgan holda ravon so'zlay oladi; Tinglab tushunish 4: sinf darajasiga mos badiiy yoki informativ matnni tinglagach uning asosiy mazmunini, voqealar ketma-ketligi va g'oyasini aytib bera oladi; O'qib tushunish 3: sinf darajasiga mos badiiy hamda informativ matnlarni ravon hamda ifodali o'qiy oladi; Yozma nutq 1: asosiy husnixat qoidalariga amal qilgan holda yoza oladi; Lingvistik kompetensiya 11: asosiy husnixat, imlo, bo'g'in ko'chirish hamda tinish belgilari qoidalariga amal qilgan holda ikkinchi sinf darajasiga mos, o'quv dasturida berilgan mavzular yuzasidan gaplar hamda kichik matnlar tuzib yoza oladi. Tarbiyaviy: tarixiy meros va obidalarni asrab-avaylashga undash; Og'zaki nutq 2: kichiklar, tengdoshlari hamda kattalar bilan suhbat hamda muhokama jarayonida muloqot odobiga (bir-birini hurmat qilish, so'zga chiqishni istashini hurmat bilan so'rash, mavzu yoki matn yuzasidan navbat bilan gapirish) rioya qiladi va fikrini bildiradi. Rivojlantiruvchi: o'quvchilarning bog'lanishli nutqini o'stirish; Og'zaki nutq 4: suhbat yoki muhokama jarayonida ma'lumot yoki mulohazani aniqlashtirish uchun savollar bera oladi; Tinglab tushunish

7: sinf darajasidagi ogʻzaki, media, reklama, badiiy hamda informativ matn haqida oʻz fikrini bildiradi va asoslab bera oladi.¹

Xulosa

"Ona tili va savodxonligi" darsliklaridagi samarali suhbat usullari zamonaviy va samarali muloqotni yo'lga qo'yadi, kitobxonlik va tilni rivojlantirish uchun yaxshi poydevor quradi. Ushbu suhbat usullarini dars jarayonida qo'llash o'quvchilarning gapirish va tinglash qobiliyatlarini rivojlantirishga, qat'iy fikrlashga, ijtimoiy va o'quv ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. O'quvchilarni o'rganish va tushunishni qo'llab-quvvatlaydigan suhbatlarga jalb qilish orqali o'qituvchilar ularni zarur savodxonlik va til ko'nikmalarini rivojlantirishga undashlari mumkin. Suhbatlarning muhimligini birinchi o'ringa qo'yadigan "O'qish tili va savodxonligi" kabi o'quv materiallari bilan o'qituvchilar o'quvchilarning umrbod muloqot va fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. "Science and Education" Scientific Journal / ISSN 2181-0842 May 2022 / Volume 3 Issue 5 Fotima Botir qizi Akramova
2. Sh.Mirziyoyev Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent - "O'zbekiston"-2016. 56 b.
3. Bolalar ensiklopediyasi 3-nashri -T.: «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2007. -664b.
4. X.G'ulomova, Sh.Yo'ldasheva, G.Mamatova, H.Boqiyeva. Husnixat va uni o'qitish metodikasi – T.: TDPU, 2009-70-bet.

¹ "Science and Education" Scientific Journal / ISSN 2181-0842 May 2022 / Volume 3 Issue 5 Fotima Botir qizi Akramova